

РЕЦЕНЗІЯ

*кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри менеджменту,
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
Гришиної Наталії Володимирівни
на дисертаційну роботу*

Гарагулі Артура Вадимовича

**на тему «Управління фінансово-економічною безпекою бізнесу в системі
глобального інформаційного середовища»,
яку подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 – «Менеджмент»**

Актуальність теми дослідження

На сьогодні роль вітчизняних підприємств для розвитку національної економіки досить велика, оскільки вони являються важливими складовими оновлення економіко-фінансової системи країни, побудови середовища для впровадження інновацій. Разом з цим, виникає багато загроз їх діяльності, тому актуальності набувають питання ефективного управління фінансово-економічною безпекою підприємств в сучасних мінливих економічних реаліях.

В сучасних умовах фінансової нестабільності в Україні, яка характеризується постійними змінами внутрішнього і зовнішнього середовища, одним з важливих завдань є забезпечення життєздатності вітчизняних підприємств. Одним із шляхів їх досягнення, слід відзначити формування дієвої системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Дослідження адаптації підприємства та системи його фінансово-економічної безпеки до умов цифрового середовища дозволить виявити нові загрози безпеці та сприятиме зростанню його конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі, постійному зростанні основних показників діяльності, інтенсивному використанню інноваційних технологій та залученню інвестицій. Тому, враховуючи практичність, науковий інтерес, своєчасність та необхідність розробок, дисертаційна робота Гарагулі Артура Вадимовича на тему: «Управління

фінансово-економічною безпекою бізнесу в системі глобального інформаційного середовища» є актуальною.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, новизна та практичне значення

Ознайомлення з дисертаційною роботою Гарагулі Артура Вадимовича дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дослідження охоплює всі ключові аспекти теми. Отримані результати підтверджуються широким використанням публікацій вітчизняних та зарубіжних авторів за темою дослідження. Вище сказане підтверджується апробацією здобувачем результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також успішним прийняттям статей до друку в наукові журнали з економічних наук, серед яких є фахові видання України та зарубіжжя.

Варто відмітити, що наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи ґрунтуються на використанні достатньо широкої інформаційної бази, а саме: працях вітчизняних і зарубіжних вчених щодо обґрунтування особливостей теоретико-методичних інструментів удосконалення управління фінансово-економічною безпекою бізнесу в системі глобального економічного середовища й використання їх на практиці, законодавчі акти, методичні і нормативні матеріали практичного характеру, дані Державної служби статистики України, міністерств і відомств України, матеріали конференцій і семінарів, монографії, збірники та наукові статті; Інтернет-ресурси.

Найбільш вагомими результатами, що характеризуються новизною та розкривають глибину, складність, масштабність, повноту та суть дисертаційного дослідження, є наступні положення, трактування та ідеї:

Удосконалено:

- механізм управління фінансово-економічною безпекою бізнесу, який на відміну від попередніх, охоплює систему організаційних, методичних та інструментальних заходів, спрямованих на ідентифікацію, аналіз та мінімізацію внутрішніх та зовнішніх ризиків, що можуть негативно вплинути на стабільність та розвиток підприємства. Цей механізм включає в себе процеси встановлення цілей фінансово-економічної безпеки, вибору стратегій і тактик їх досягнення, розробки та впровадження конкретних заходів з управління ризиками, контролю та аудиту ефективності вжитих заходів;

- систему управління фінансово-економічною безпекою, що на відміну від запропонованих, базується на основні цифрових систем та враховує особливості підрівнів безпеки (фінансовий, економічний, соціальний, інформаційний, екологічний та безпековий), перевагою є бізнес-процесний підхід в управлінні та застосування інструментів зміцнення, таких як страхування ризиків, прогнозування, моделювання. Комплексність запропонованої системи управління фінансово-економічною безпекою дозволить зменшити вплив рівнів ризику, як зовнішнього, так і внутрішнього враховуючи при цьому особливості діяльності.

Набули подальшого розвитку:

- тенденції цифровізації, які вплинули на всі аспекти економічної діяльності, від операційних процесів до взаємодії з клієнтами та управління ланцюжками поставок, створюючи нові можливості для зростання та інновацій. Ключовими трендами цифровізації є: Е-комерція (розширення інтернет-платформ, методик і засобів для онлайн-продажу товарів і послуг за допомогою цифрових інструментів), Е-банкінг (об'єднує надання різноманітних банківських та фінансових послуг через електронні канали та за допомогою телекомунікаційних технологій), Е-урядування (застосування інформаційно-комунікаційних технологій у сфері державного менеджменту);

- дослідження процесів імплементації європейського досвіду використання цифрових технологій з метою фінансово-економічної безпеки

бізнесу, які охопили аналіз та можливості адаптації європейських практик цифровізації для потреб українського бізнесу, для розвитку національної економіки, зміцнення її фінансово-економічної безпеки та підвищення глобальної конкурентоспроможності. Основою впровадження стандартів кібербезпеки згідно з європейськими рекомендаціями та директивами визначено GDPR (Загальний регламент захисту даних), що включає заходи щодо захисту персональних даних та інформаційної безпеки, що є ключовими для забезпечення довіри споживачів та партнерів. Наслідкуванням європейського досвіду для України став розвиток електронного урядування, що спрощує взаємодію бізнесу та держави;

- типологія вивчення сутності поняття “управління фінансово-економічною безпекою”, що на відміну від попередніх теоретичних досліджень, розкривають тільки три наукові підходи до визначення сутності (ресурсний, статичний та функціональний), враховує четвертий - системний підхід, перевагою, якого є дослідження не стану, розвитку або захист, а саме складної системи, характерній врахування всіх цих особливостей.

Окремі результати дисертаційного дослідження використані в діяльності ТОВ «Семенівський агросервіс» (довідка впровадження № 188 від 18.12.2023 року). Окремі розробки автора прийняті ПрАТ «Оберіг» для розробки формування стратегії розвитку на задах удосконалення системи управління фінансово-економічною безпекою (довідка впровадження № 105 від 11.12.2023 року).

Теоретико-методичні розробки в розрізі питань удосконалення системи управління фінансово-економічною безпекою бізнесу в системі глобального економічного середовища. використовуються в освітньому процесі Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова при викладанні дисциплін «Менеджмент», «Управління фінансами», «Фінансовий менеджмент для лідерів». Теоретико-методичні положення, які стосуються дослідження теми, використовуються при формуванні навчально-методичних комплексів наведених дисциплін, а окремі результати – при

проведенні лекційних та семінарських занять (довідка впровадження №28 від 04.03.2024 року).

Отже, дисертаційна робота Гарагулі Артура Вадимовича містить достатню обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, є достовірною та має практичне значення.

Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертації висвітлені 11 публікаціях. Зокрема у 6 статтях (з яких, 5 – у наукових фахових виданнях, що перебувають у міжнародних наукометричних базах, 1 – у закордонному журналі, який індексується у наукометричній базі Web of Science); 5 – у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій – 4,52 друк. арк., з яких 3,99 друк. арк. належать особисто автору.

Наукові публікації А.В. Гарагулі достатньо повно відображають зміст роботи. Характер видань і зміст опублікованих наукових праць відповідають чинним нормативним вимогам щодо повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент». Публікації здобувача висвітлюють основні наукові положення дисертації, які автор виносить на захист.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

За результатами ґрунтовного вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць автора, а також аналізу наданого автором звіту щодо перевірки тексту рукопису електронним сервісом, порушень академічної доброчесності не було встановлено. Використанні здобувачем окремі ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Оцінка викладення й оформлення дисертації

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 207 сторінки. Основний зміст роботи викладено на 174 сторінках. Робота містить 44 рисунки, 21 таблицю, 3 додатки, список використаних джерел налічує 88 найменувань на 11 сторінках.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

Враховуючи достатній рівень обґрунтованості переважної більшості теоретичних та методичних питань, висновків, рекомендацій та пропозицій, слід відзначити певні недоліки, окремі дискусійні та недостатньо аргументовані положення:

1. Доцільно було б висвітлити у дисертаційній роботі нормативно-правове забезпечення фінансово-економічної безпеки бізнесу, яке виступає однією з передумов ефективного управління нею в умовах мінливого безпекового середовища (стор. 28-36).

2. Автором запропоновано систему управління фінансово-економічною безпекою в умовах цифрової трансформації (стор. 44, рис. 1.5). Необхідно було б уточнити які саме загрози фінансово-економічній безпеці підприємства можуть бути спричинені розвитком цифрових трансформацій.

3. В першому розділі дисертаційної роботи автором визначаються основні завдання управління фінансово-економічної безпеки ведення бізнесу, які поділяються на дві групи: зовнішні і внутрішні (стор. 37-38). Враховуючи те, що функціонування системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинно відбуватися у взаємодії із загальною системою управління ним, доцільно було б розглянути пріоритетність таких завдань відповідно до сучасних умов господарювання.

4. В підрозділі 3.1. (стор.158-160, табл. 3.1) автором пропонуються тактичні заходи у сфері економічної безпеки підприємства у залежності від

стану прогнозних коефіцієнтів розвитку цільових ринків. Водночас, не зрозуміло чим керувався автор при виборі саме таких складових цільових ринків підприємства, до яких критеріїв вдавався.

5. У підрозділі 3.2 «Модель управління економічною безпекою бізнесу в умовах ринкових змін» автором здійснено низку розрахунків щодо аналізу фінансового стану ТОВ «Семенівський агросервіс». Вважаємо, що робота суттєво б виграла, якби здобувач доповнив порівняльний аналіз апробації пропонованої моделі управління економічною безпекою підприємств інших сфер бізнесу даного регіону, що сприяло б прийняттю обґрунтованих управлінських рішень відповідно до змін сучасного інформаційного середовища.

Висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вона є самостійним дослідженням з актуальної проблеми, розв'язання якої має вагомe значення для подальшого розвитку економіки.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертація Гарагулі Артура Вадимовича на тему: «Управління фінансово-економічною безпекою бізнесу в системі глобального інформаційного середовища» є цілісною, завершеною науково-дослідною роботою, виконана на актуальну тему, містить теоретичні, методологічні та практичні розробки, що склало суттєвий внесок у теорію, надавши новий підхід до розуміння сфер управління фінансово-економічною безпекою бізнесу в системі глобального економічного середовища, стратегічної їх спрямованості на основі використання цифрових технологій.

Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість і логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань.

Аналіз змісту дисертаційної роботи, друкованих праць за темою дослідження дозволяє зробити висновок, що усі пункти наукової новизни, які заявлені, належним чином відображено у роботі. Дисертаційна робота за науково-теоретичним рівнем, практичною та науковою цінністю, основними результатами обґрунтованості, положеннями, за кількістю публікацій та дотриманням принципів академічної доброчесності відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022, а її автор Гарагуля Артур Вадимович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 - Менеджмент.

Офіційний рецензент:

доцент кафедри менеджменту,
кандидат економічних наук, доцент
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

Наталія ГРИШИНА

Підпис засвідчую:
Вчений секретар

Світлана УТКІНА